

สารนิพนธ์ พุทธศาสตรบัณฑิต

Buddhist Graduate's Thematic Papers

ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ / 2023

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
พิมพ์เผยแพร่

สารนิพนธ์

พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖

พิมพ์เนื่องในงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖
ณ อาคาร มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

สารนิพนธ์

พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ : คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตร สารนิพนธ์ และจัดสัมมนาทางวิชาการ

บรรณาธิการ : พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

พิสูจน์อักษร : คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตร สารนิพนธ์ และจัดสัมมนาทางวิชาการ

ออกแบบปก : นายพิจิตร พรหมลี

จัดรูปเล่ม : นายสมบุรณ์ เฟ่งพิศ

พิมพ์ครั้งแรก : ธันวาคม ๒๕๖๖

พิมพ์เนื่องงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖

อาคาร มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ ๙-๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

จำนวนพิมพ์ : ๒๐๐ เล่ม

บทประพันธ์ : พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ

อธิการบดี : กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี

จำนวนหน้า : ๒๗๐ หน้า

จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร.๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร.๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๕๕-๘๐๕๖

โทรสาร โทร.๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๐๔๕

e-mail : mucpress8558@gmail.com

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะจัดพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ อาคาร มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ ๙-๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อมฺพร อมฺพโร) มาเป็นองค์ประธาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดการศึกษาในรูปแบบสากลนิยม ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถึงปัจจุบัน ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีแล้ว ๖๗ รุ่น ระดับปริญญาโท ๓๒ รุ่น หลักสูตรนานาชาติ ๒๐ รุ่น และระดับปริญญาเอก ๑๘ รุ่น โดยได้ขยายการศึกษาออกไปสู่ภูมิภาค มี ๑๑ วิทยาเขต ๒๘ วิทยาลัยสงฆ์ ๒ หน่วยวิทยบริการ และมีสถาบันสมทบ ๖ แห่งทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ความเจริญรุ่งเรืองของมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นที่ภาคภูมิใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ท่านผู้บริหาร ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

ในวันเสาร์ที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ จะมีพิธีซ้อมใหญ่ ในภาคเช้า เวลา ๐๘.๐๐ น. พิธีซ้อมใหญ่ ระดับ บัณฑิต มหาบัณฑิต และอภิธรรมบัณฑิต และในภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ น. พิธีซ้อมใหญ่ ระดับ ดุษฎีบัณฑิต และบัณฑิตสถาบันสมทบ และในวันอาทิตย์ที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ มีพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๖

สำหรับหนังสือ สารนิพนธ์ เล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ๓ ภาค คือ (๑) ภาคภาษาไทย มีจำนวน ๑๕ บทความ (๒) ภาคภาษาอังกฤษ มี ๑ บทความ (๓) ภาคผนวก นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้จัดพิมพ์หนังสืออีก ๔ เล่ม คือ (๑) สุจิตร์ (๒) ประกาศเกียรติคุณ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๖ (๓) รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธจิตวิทยาของพระพรหมบัณฑิต, ศ. ดร. (ประยูร ธมฺมจิตโต และ (๔) มีวารสารมหาจุฬาราชการ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๖ ร่วมเผยแพร่ให้ไหลลื่นผ่านทางระบบออนไลน์ อีกด้วย

ในนามมหาวิทยาลัย ขอขอบคุณและอนุโมทนาขอบคุณอย่างยิ่งต่อคณะกรรมการฝ่ายจัดทำ สุจิตร์ สารนิพนธ์ และจัดสัมมนาทางวิชาการ คณาจารย์ที่ได้ส่งบทความทางวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือ ตลอดถึงคณะทำงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ทำงานด้วยวิริยะ อุตสาหะ ท่วมเท เสียสละ อุทิศกำลังกายและสติปัญญาร่วมกันดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือสารนิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี อันจะ

(๕)

เป็นประโยชน์ทางวิชาการพระพุทธศาสนาสืบไป ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย ขอให้คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตร สารนิพนธ์ และจัดสัมมนาทางวิชาการ ทุกรูป/ทุกท่าน ตลอดถึงเจ้าของบทความที่ได้ส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้และรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้อุปถัมภ์ทุกท่าน จงเจริญด้วยจตุรพิธพรชัยทั้ง ๔ ประการ คืออายุ วรรณะ สุข พละ และปฏิภาณ คุณสารสมบัติและธรรมสารสมบัติ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บอันตราย และบรรลุประโยชน์สูงสุดผลสมมโนรถปรารถนาทุกประการ

(พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.)

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

หนังสือสารนิพนธ์ พุทธศาสตร์บัณฑิต ในงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๖ ได้รวบรวมบทความวิชาการและบทความวิจัยของท่านผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อใช้ประกอบการสัมมนาทางวิชาการ ของท่านผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายในเล่มสารนิพนธ์เล่มนี้ มี ๑๖ บทความ มีเนื้อหาเชิงบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ สอดคล้องกับชีวิตในยุคปัจจุบัน ประกอบด้วยบทความวิชาการและบทความวิจัย ของท่านผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งรายละเอียดบทความต่าง ๆ คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์และจัดสัมมนาทางวิชาการ กล่าวถึงเนื้อหาของแต่ละบทความโดยสรุป มีเนื้อหาพระพุทธศาสนาและปรัชญาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ จำนวน ๑๖ บทความ แบ่งเป็น (๑) ภาคภาษาไทย มีจำนวน ๑๕ บทความ (๒) ภาคภาษาอังกฤษ มี ๑ บทความ ดังนี้

ภาคภาษาไทย มีจำนวน ๑๕ บทความ

บทความที่ ๑ เรื่อง “**กรรมฐานในพระพุทธศาสนา: บทเรียนจากมหาสติปัฏฐานสูตรและความนิยมในสังคมไทย**” โดย พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยกล่าวถึงกรรมฐานในพระพุทธศาสนาเป็นวิธีการฝึกฝนจิตใจให้มีสมาธิและจิตที่มีสมาธิ ย่อมประกอบด้วยคุณภาพ สุขภาพ และสมรรถภาพ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีประสิทธิภาพสูงทำงานทุกอย่างประสบความสำเร็จ กรรมฐานในพระพุทธศาสนามี ๒ อย่างคือ สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน กรรมฐานทั้ง ๒ อย่างนี้มีเป้าหมายเดียวกันคือให้จิตมีสมาธิ และเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง สติปัฏฐาน ๔ คือการพิจารณาภายในกาย การพิจารณาเวทนาในเวทนา การพิจารณาจิตในจิต และการพิจารณาธรรมในธรรม เป็นวิธีปฏิบัติที่ได้รับความนิยมทั้งในอดีตและปัจจุบัน แม้บทแห่งวิธีปฏิบัติกรรมฐานคือไตรสิกขา ถือเป็นหลักการใหญ่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงการประยุกต์หลักการใหญ่นี้ไปสู่ภาคปฏิบัติที่ชัดเจนมากในมหาสติปัฏฐานสูตรและในพระสูตรย่อยคืออานาปานสติสูตร มีการสืบทอดวิธีการนี้จากสมัยพุทธกาลมาจนถึงปัจจุบันในหลายชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา เช่น ลังกา พม่า ไทย การประยุกต์สติปัฏฐานเพื่อการปฏิบัติในสำนักต่างๆ มีความแตกต่างหลากหลาย วิธีปฏิบัติคือกำหนดให้ผู้ปฏิบัติเดิน ยืน นั่งเป็นหลัก และให้มีสติระลึกรู้ชัดตลอดเวลา นี่คือนิกายนุสสนา ขณะที่เดิน ยืน นั่งอยู่นั้น ถ้ารู้สึกปวดเมื่อยก็ให้กำหนดรู้ชัด นี่คือนิกายนุสสนา ส่วนอิริยาบถอนนั้นให้ปฏิบัติตอนที่ จะเข้านอน ถ้าจิตคิดฟุ้งซ่านก็ให้กำหนดรู้ชัด นี่คือนิกายนุสสนา ในขณะเดียวกัน เมื่อจิตนิ่งได้ที่แล้ว

(๖)

ก็ให้ตรวจสอบกิเลสคือนิวรณ์ ตรวจสอบขันธ์ อายุตนะ โพชฌงค์ และอริยสัจ นี่คืออัมมานูปัสสนา การปฏิบัติที่มีความหลากหลายเหล่านี้ เพื่อกำหนดรัฐธรรมนูญชีวิตคือขันธ์ ๕ (นามรูปหรือรูปนาม) ว่า “มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเป็นธรรมดา และเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปตามเหตุปัจจัย” เมื่อรู้แจ้งธรรมชาติของชีวิตแล้วก็จะคลายความยึดมั่นถือมั่นได้ กรรณฐานแบบนี้มีผลมาก มีอาณิสสส์มาก เป็นที่ประจักษ์ ผู้ผ่านการปฏิบัติต่างยอมรับว่า จิตใจมีคุณภาพ สุขภาพ และสมรรถภาพ จึงเป็นที่นิยมปฏิบัติทั่วโลก

บทความวิจัยที่ ๒ เรื่อง “โมเดลกระบวนการทัศน์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในโลกยุคคว่ำ” โดย พระเทพพรเมธี, รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เสนอผลการวิจัยไว้ว่า โมเดลกระบวนการทัศน์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในโลกยุคคว่ำได้จากการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิชิตคิด วิธีปฏิบัติในมิติการทำงานของคณะสงฆ์ที่ขับเคลื่อนพุทธธรรมสู่การดำเนินชีวิตและการพัฒนาวิถีชีวิตของพุทธบริษัทในสังคมโดยมีการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามแนวทางของการรักษาศีล ๕ เพื่อนำไปสู่การฝึกฝนตนเองให้มีความสมบูรณ์พร้อมที่เชื่อมโยงไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถก้าวทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นการนำกระบวนการทัศน์เดิม ๆ มาทบทวนปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมยุคพลิกผัน (Disruptive Era) ที่มีความผันผวน (V-Volatility) มีความไม่แน่นอน (U-Uncertainty) มีความซับซ้อน (C-Complexity) และมีความคลุมเครือ (A-Ambiguity) ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า VUCA World โดยสาระสำคัญมุ่งเน้นการสังเคราะห์กิจกรรมการส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๑ ถึงศีลข้อที่ ๕ และได้สังเคราะห์โมเดลองค์ความรู้จากการศึกษารวมทั้งนำเสนอทสรุปว่าด้วยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในโลกยุคคว่ำ ดังนั้น การนำเสนอผลการสังเคราะห์การพัฒนางานเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์นี้เป็นข้อค้นพบที่มีความลุ่มลึกและชัดเจนจากผลการปฏิบัติงานและการดำเนินงานที่ปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างรู้เท่าทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

บทความวิชาการที่ ๓ เรื่อง “คุณลักษณะผู้นำที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก” โดย พระศรีสังฆญาณมณี, ดร. (สุมินทร์ ก่อบุญ) พระมหานรินทร์ สุรพลโย, ดร. (เอมพันธ์) วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึงมนุษย์เป็นสัตว์สังคม การที่มนุษย์เรามีการอยู่ร่วมกันมาก ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องผู้นำ ผู้นำจึงมีความสำคัญดุจเข็มทิศที่จำเป็นสำหรับคนเดินทางและเสาเข็มที่มีความจำเป็นต่อการสร้างบ้านเรือน นอกจากนั้นผู้นำยังเป็นผู้สร้างหลักคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมและองค์กรต่าง ๆ ถ้าจะเปรียบไปแล้วผู้นำก็เปรียบเหมือนหลักชัยของประเทศชาติ ราษฎรเปรียบเหมือนทรัพย์สิน ผู้นำคือผู้รักษาทรัพย์สิน ซึ่งหากต้องการทราบถึงความเจริญรุ่งเรืองของ

สังคม หน่วยงาน องค์กร บ้านเมือง ตลอดจนประเทศชาติ ต้องดูผู้นำเป็นหลัก คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้นำ นักสังคมวิทยาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำเอาไว้ว่า คุณลักษณะของผู้นำจะเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของสังคมในแต่ละแห่งเป็นตัวกำหนด เพราะผู้นำ คือบุคคลธรรมดาที่ได้รับการยอมรับจากมติของมหาชน จึงปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ส่วนนักจิตวิทยาได้ให้

บทความวิชาการที่ ๔ เรื่อง “สัมมาอาชีวะกับภูมิปัญญาชาวบ้านในรูปแบบผ้าทอ ‘ลายพันมหา’ โดย พระครูภาวนาธรรมโฆสิต, ดร.พระมหาธีระพงษ์ สุขิโต, ดร.ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย กล่าวถึงบทความนี้ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนมาสู่คนรุ่นใหม่ โดยการนำเอาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมหรือแม้แต่เอกลักษณ์ทางพระพุทธศาสนามาผสมผสาน ที่มีการนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนให้เข้าไปตามยุคตามสมัยในรูปแบบสัมมาอาชีวะที่มีในชีวิตประจำวัน เช่น ลายผ้าพันมหา ที่ทำขึ้นมาเพื่อทำเป็นสินค้า และใช้นามานุ่งห่ม ผ้าลายพันมหานี้นับว่าเป็นศิลปะพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ ลวดลาย วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีมาแต่โบราณ แล้วยังได้รับการให้เป็นผ้าประจำอำเภอไชยวาน ซึ่งเป็นลวดลายที่ได้สร้างสรรค์มาจาก หลวงพ่อพระครูมหาปิณฑารักษ์ ที่คิดค้นขึ้นมาแล้วท่านยังสอดแทรกนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าไว้ ถือได้ว่าเป็นผ้าทอพื้นบ้านนี้มีรากเง้าที่มาจากหลักธรรม วัฒนธรรม และมีเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น และในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

บทความวิชาการที่ ๕ เรื่อง “หลักสารณียธรรมกับการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย” โดยพระครูปริยัตถคุณาวุธ อาจารย์ภักชลดา สุวรรณนวล วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวไว้ว่า ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ คนมีความเห็นแก่ตัวเอง ปัญหาเกิดขึ้นตั้งแต่สังคมเล็ก คือ ครอบครัว ชุมชน จนถึงสังคมใหญ่ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จำเป็นจะต้องอยู่ด้วยกันเป็นหมู่คณะ การที่มนุษย์จะอยู่ด้วยกันและสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุขนั้นสิ่งสำคัญคือ ความสามัคคี ซึ่งความสามัคคีก่อให้เกิดความปรองดอง มีความคิดร่วมกัน มีความรักใคร่และนับถือซึ่งกันและกัน ดังนั้นการนำเอาหลักธรรมมาใช้ในสังคมเพื่อให้เกิดความสามัคคี คือ หลักสารณียธรรม ๖ ประการได้แก่ เมตตาทายกรรม ความรู้สึกในจิตใจที่มีแต่ความคิดที่ดีต่อกันด้านบวก ไม่มีความอิจฉาริษยา ไม่คิดอคติลำเอียง ไม่ก่อความพยาบาท เมตตาจารกรรม รู้จักพูดให้กำลังใจกันและกันในยามที่ต้องพบกับความทุกข์ความผิดหวัง เมตตาโมกกรรม ช่วยเหลือส่งเสริมกันด้านกำลังกาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ

(๘)

ไม่เบียดเบียนกัน สาธารณโภคิตา การแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก สีสสามัญญตา การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ อย่างเดียวกันอย่างเคร่งครัด เคารพในสิทธิเสรีภาพของคนอื่นไม่ก้าวร้าวหน้าที่กันและทักฎีสสามัญญตา ยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น ไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่แต่เพียงฝ่ายเดียว

บทความวิชาการที่ ๖ เรื่อง “การบริหารองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ” โดย พระครูสุภัททิจจานุกาโร อาจารย์ปรัชญา บุตรสะอาด อาจารย์สุขสรุร ทองที วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารองค์กร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ การบริหารจัดการองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การกำหนด ตำแหน่งหน้าทำงาน การวางระบบงาน เป็นต้น เพราะการจัดองค์กรที่ดีจะทำให้การดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ขององค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายได้โดยไม่ยาก พระพุทธองค์ทรงมีวิสัยทัศน์ในการกำหนด ตำแหน่งสายการบังคับบัญชาในองค์กร มีตำแหน่งอะไรบ้าง แต่ละตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่อย่างไร ใครสั่งการใครซึ่งเป็นไปตามสายงาน และแต่ละตำแหน่งจะต้องสามารถทำหน้าที่การทำงานให้เหมาะสม กับธรรมชาติของงาน เช่นการกำหนดตำแหน่งเอตทัคคะหรือคุณธรรมประจำแต่ละปัจเจกบุคคล และความเหมาะสมกับงาน การบริหารจัดการแนวพุทธเป็นความพยายามในการนำเอาหลักธรรม ของพระพุทธศาสนาประยุกต์กับการทำงานสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะพุทธธรรมเป็นนามธรรมสูงกว่า ความรู้สมัยใหม่ใด ๆ เมื่อองค์กรมั่นคงแล้ว เราจะหยุดแค่นั้นไม่ได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา เรียกว่าการพัฒนาองค์กร สามารถทำได้ทั้งทางโลกและทางธรรม

บทความวิชาการที่ ๗ เรื่อง “เครือข่ายจิตอาสาของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน” พระครูสิทธิ- สุตานุกฤต, รศ.ดร. ดร.ธวัชชัย ไชยวุฒิ ดร.พัลลภ หารุคำจา วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวสรุปไว้ว่าแนวคิดเรื่องจิตอาสาในพระพุทธศาสนาเริ่มตั้งแต่ หลังพระพุทธเจ้าตรัสรู้ แล้วทรงพิจารณาเห็นว่าเหล่าเวไนยสัตว์ยังพอจะเข้าใจธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ได้ จึงได้ส่งพุทธสาวก จำนวน ๖๐ รูปออกไปเผยแผ่ธรรมในทิศทั้งแปด ส่วนจิตอาสาในสังคมไทยเริ่มตั้งแต่ เกิดลีนามิครั้งใหญ่ในปลายปี ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดจิตอาสา คือมีการออกไปช่วยเหลือ เกื้อกูล ผู้ประสบภัยพิบัติ และผู้ได้รับความทุกข์ยากลำบากจากเหตุการณ์ตั้งแต่ครั้งนั้นจนถึงปัจจุบัน ส่วนเครือข่ายพระนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ก่อตั้ง ชมรมนิสิตจิตอาสาของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ภายใต้โครงการนิสิตจิตอาสาเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชน โดยให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา นิสิตจิตอาสาเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ พยายามขับเคลื่อนกิจกรรมที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และร่วมมือกับเครือข่ายของคณะสงฆ์

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดลำพูน ในการดำเนินกิจกรรม การทำงานของเครือข่ายพระนิสิตจิตอาสาซึ่งร่วมมือกับชมรมต่าง ๆ ในส่วนงานของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เพื่อความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน จึงเห็นได้ว่าเครือข่ายพระนิสิตจิตอาสาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนได้ดำเนินการอย่างบูรณาการกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

บทความวิจัยที่ ๘ เรื่อง “เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระพุทธบาทในประเทศกลุ่มอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศไทยและลาว” โดย พระมหาอุทตนา นรเชฏโฐ (ศิริวรรณ), รศ.ดร. พระครูปลัดเจริญ วฑฒโน (มันจะนา), ผศ.ดร. ดร.จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์ คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เสนอผลการวิจัยไว้ว่า (๑) รอยพระพุทธบาทที่สำคัญที่มีอยู่ในประเทศไทยและลาว จำนวน ๕ แห่งที่เป็นกรณีศึกษา มีประวัติความเป็นมา มีความสำคัญที่แตกต่างกัน และมีหลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างเครือข่าย คือด้านการบริหารจัดการ การบริการนักท่องเที่ยว และการสนับสนุน และสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ มีสิ่งดึงดูด การเข้าถึงง่าย มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีที่พัก มีกิจกรรม และมีการบริการในพื้นที่แก่นักท่องเที่ยว ทำให้สถานที่ทั้ง ๕ แห่งนี้ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นของประเทศและของโลกโดยมีรอยพระพุทธบาทเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ (๒) กระบวนการพัฒนาเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในประเทศไทยและลาว พบว่า มีการพัฒนาทั้งด้วยศักยภาพของตนเองและการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทำให้รอยพระพุทธบาทได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการพัฒนาอาคาร และสถานที่โดยรอบ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลหน่วยงานหรือองค์กรในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่เดินทางมาเยี่ยมชมในแต่ละปี (๓) แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนารอยพระพุทธบาทที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนในไทยและลาว พบว่า แต่ละแห่ง มีแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ๕ แนวทาง ได้แก่ การเชื่อมโยงเชิงสากล การเชื่อมโยงแบบมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับความเชื่อความศรัทธาที่เกี่ยวกับตำนานพระเจ้าเลียบโลก การเชื่อมโยงเชิงโบราณคดี และการเชื่อมโยงกับความเป็นมรดกโลก

บทความวิชาการที่ ๙ เรื่อง “ขาดการศึกษา (๒)” โดย รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงการสร้างบารมีเหมาะแก่ผู้มีอุปนิสัยคนคิดเป็น รับผิดชอบได้ไม่ยาก เพราะมีพื้นฐานที่ดี ถึงอุปนิสัยน้อยก็ยังได้ประโยชน์เมื่อเลือกนำไปประยุกต์ ชีวิตพระโพธิสัตว์มีฉากในโลกมนุษย์ สอนบทเรียนชีวิตในกรอบเวลาจำกัด ชีวิตอดีตสัมพันธ์กับชีวิตปัจจุบัน ธรรมมีก่อนอธรรม สรรพสิ่งในโลกมีทั้งให้คุณให้โทษ สถานการณ์แบบนิทานชาดก

(๑๐)

หลายกรณีเกิดซ้ำ เปลี่ยนรูปแบบตามยุคสมัย กำลังกาย กำลังปัญญา ความรู้ที่เล่าเรียนและถ้อยคำ สุภาชิต เป็นสิ่งที่ต้องนำมาประเมินตรวจสอบตนเอง วิธีคิด สุภาชิตและทุภาชิต ช่วยการคาดคะเน ช่วยให้รู้วิธีคิดทาง โอวาทคำเตือนของบัณฑิตเป็นประสบการณ์ล้ำค่า คำพูดที่หากไม่เหมาะให้คนพูด นิทานชาดกยกให้สัตว์พูด แต่คำสอนท่านสอนคนไม่ได้สอนสัตว์ คนโบราณเรียนรู้ธรรมชาติ ชอบพูด ปริศนา ได้ข้อคิดยามเมื่อเห็นหิมะตก ใบไม้แก่หล่นร่วง น้ำค้างปลายยอดหญ้า สัตว์แย่งอาหาร เสียงกำไลกระทบกัน ชีวิตมนุษย์อยู่กับความไม่แน่นอน(อนิจจา มนุเชสุ ธมมา) นิทานชาดกเหมือนกับ ต้นทุนในการรับรู้เมื่อนำสิ่งใหม่มาเปรียบกับคตินิทาน ความไม่มีโรค ความประพตติที่ดี การคล้อยตาม ผู้ชาญฉลาด การสดับตรับฟัง การประพตติสมควรแก่ธรรม จิตที่ไม่หตุ เหล่านี้เป็นช่องทางชีวิตที่เอื้อ ประโยชน์ ดังนั้น นิทานชาดกจึงเหมาะแก่ทุกคนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน คำสอนหลักที่ไม่ว่าตามกระแส การที่จะทำคำสอนและตำนานพระพุทเจ้าให้สืบทอดตลอดจักรวาล (อิจจนเตน จิรภูติ) ต้องทำให้ สอดคล้องกระแส เวทมนตร์พราหมณ์ถูกโยงเข้ากับพุทธพจน์ ใช้วิธีพราหมณ์หุ้มห่อรองรับพุทธพจน์ นิทานชาดกใช้ภาษาประชาชนและภาษาปฎิจจสมุปบาท ศึกษาด้วยดีไม่เพียงเถรวาทและมหายาน ขยาย ถึงเหล่าผู้ตระหนักชีวิตหลังตาย ทำให้ทราบได้ถึงสิ่งที่ชาวพุทธเชื่อถือแต่ไม่ใช่คำสอนพระพุทศาสนา ความเชื่อชาวพุทธแต่ไม่ใช่พระพุทศาสนา อ่านมากอ่านบ่อยสู้อ่านน้อยแต่อ่านเป็นไม่ได้ นิทานชาดก ๕๔๗ เรื่อง จำนวน ๔๑๖ เรื่อง เกิดที่เมืองสาวัตถี นักคัมภีร์มองว่า นิทานชาดก เป็นชาดกนิกาย ที่ภคานกาจารย์รวมไว้ในพระอภิธรรมปิฎก ก่อนแยกไว้ในพระสุตตันตปิฎก

บทความวิชาการที่ ๑๐ เรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักพุทธวิธี” โดย รศ.ดร.พลวัฒน์ ชุมสุข ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีพุทธวิธี เนื่องจาก เศรษฐกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาประเทศ หากมีความมั่นคง แข็งแรง ก็จะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของทั้งประเทศมีความมั่นคง แข็งแรง โดยรูปแบบการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องเริ่มตั้งแต่ในระดับฐานรากดังนั้น การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามวิถีพุทธวิธี ควรมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะ “สายกลาง” ควรให้ความสำคัญ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ควรบูรณาการใช้ข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อนำหลักการและวิธีการที่เกี่ยวกับวัตถุและ จิตใจมาประสานทำงานร่วมกัน และปรับใช้หลักการและวิธีการต่างๆ เหล่านั้นให้เข้ากับสถานการณ์ และสังคมที่มีอยู่ในแต่ละที่แต่ละเวลา โดยไม่หักล้างหรือปฏิเสธระบบเดิมที่มีอยู่แล้วอย่างสิ้นเชิง

บทความวิชาการที่ ๑๑ เรื่อง “พระพุทธศาสนากับการจัดการสิ่งแวดล้อม” อาจารย์ปรัชญา บุตรสะอาด อาจารย์พิรจักษ์ณ์ ฉันทวิริยสกุล อาจารย์วรพจน์ ก้องเสนาะ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงบทความทางวิชาการนี้ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับการจัดการสิ่งแวดล้อม กล่าวได้ว่ามนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันทางการพึ่งพาอาศัยกันและกันเพื่อใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางพระพุทธศาสนา และจะต้องพัฒนาจิตใจของตนให้มากกว่าเป็นสัตว์ธรรมดา เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่สามารถพัฒนาได้ และมีหน้าที่ปฏิบัติกับสัตว์ พืช เสมอเหมือนว่าเป็นเพื่อร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ดังนั้นมนุษย์จึงอาศัยสิ่งแวดล้อม และมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด จนไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีกำเนิดอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมทุกชนิดก็มีผลโดยตรงและโดยอ้อมในการที่จะกำหนดให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และมนุษย์ก็ใช้สิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อให้ตนเองได้กินดี อยู่ดี ในสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่

บทความวิชาการที่ ๑๒ เรื่อง “กลั่นกรองสารในอรรถกถาพรหมชาลสูตร” โดย ดร.ชำนาญ เกิดช่อ, นางกัญจนพร เกิดช่อ, ผศ.ดร.ฐิติพร สะสม วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ พระมหาศุภวัฒน์ ฐานวุฑโฒ, ผศ.ดร.กฤติยา ถ้ำทอง วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวสรุปถึงการกลั่นกรองสารในอรรถกถาพรหมชาลสูตรไว้ ๒๐ ประเด็น คือ (๑) ความหมายคำว่า ภควา ๗ อย่าง มีทรงควรแก่ความเคารพโดยฐานเป็นครู เป็นต้น (๒) พุทธกิจ ๕ ประการ มีกิจในปุเรกัต กิจวัตรก่อนฉัน เป็นต้น (๓) เหตุที่ตั้งพระสูตร ๔ ประการ มีอัตตชฌาสยะ เป็นไปตามพระอัยยาศัยของพระองค์ เป็นต้น (๔) ความหมายคำว่า ตถาคต ๘ อย่าง มีเสด็จมาอย่างนั้น เป็นต้น (๕) ความหมายและประเภทของปุจฉา ๕ อย่าง มีอิทธิฤทธิ์ตนาปุจฉา คำถามเพื่อส่องลักษณะที่ยังไม่เห็นให้กระจ่าง เป็นต้น (๖) องค์ของปาณาติบาต ๕ อย่าง มี ปาโณ สัตว์มีชีวิต เป็นต้น (๗) องค์ของอทินนาทาน ๕ อย่าง มี ปรปริคคหิต ของที่เจ้าของหวงแหน เป็นต้น (๘) องค์ของมุสาวาท ๔ อย่าง มี อดถั วตถุ เรื่องไม่แท้ เป็นต้น (๙) องค์ของปิสุณาวาจา ๔ อย่าง มี ภินทิตพโพ ปโร ผู้อื่นที่ฟังให้แตกกัน เป็นต้น (๑๐) องค์ของมรฺสวาจา ๓ อย่าง มี อุกโกสิตพโพ ปโร คนอื่นที่ตนตำ เป็นต้น (๑๑) องค์ของสัมผฺปปลาป ๒ อย่าง มี นิรตถกถาปุเรกขารตา มุ่งกล่าวถ้อยคำที่ไร้ประโยชน์ มีเรื่องภารตยุทธ และเรื่องชิงนางสีดา เป็นต้น (๑๒) การโกงด้วยตาชั่ง ๔ อย่าง มี รูปภูฏ โกงด้วยรูป เป็นต้น (๑๓) ลักษณะของพืช ๕ อย่าง มี พืชเกิดแต่ราก เป็นต้น (๑๔) ลักษณะของยาน มีล้อเลื่อน เป็นต้น (๑๕) ความหมายของคำว่า ธรรม ๔ อย่าง มีคุณธรรม เป็นต้น (๑๖) ทิฏฐิ ๖๒ มีพวก สัสตวาทะ (วาทะว่าอัตตาและโลกเที่ยง) เป็นต้น (๑๗) นักริก ๔ จำพวก มี อนุสสติโก นึกตามที่ได้ฟัง

(๑๒)

เรื่องราวมา เป็นต้น (๑๘) ลักษณะของความดีนรณ ๔ อย่าง มี ตาสตสสุณา ความดีนรณเพราะความ
สะดุ้ง เป็นต้น (๑๙) เหตุให้แผ่นดินไหว ๘ ประการ มี ชาติกำเริบ เป็นต้น (๒๐) เหตุให้แผ่นดินไหว ๘
ประการ อีกอย่างหนึ่ง มีคราวเสด็จมหาภิเนษกรมณ เป็นต้น

บทความวิชาการที่ ๑๓ เรื่อง “พลิกโฉมบัณฑิตครู มจร สู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุค AI”
พระปลัดสภาพร สุฐานวุฑฒิ (ปุมเป้า) อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
ภาษาไทย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวสรุปผลไว้ว่า
ความโดดเด่นด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ส่งเสริมให้บัณฑิต
เป็นผู้มีสติปัญญาความรู้และเป็นผู้มีจิตใจงดงาม โดยใช้พระพุทธศาสนานุกรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
บัณฑิตครู มจร จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรมแก่สังคม เป็นคนดีและคนเก่ง ด้วยอัตลักษณ์ของ
มหาวิทยาลัยด้านพระพุทธศาสนา จึงทำให้เป็นจุดแข็งและเป็นฐานหลักในการเสริมสร้างพัฒนา
บัณฑิตครู มจร ให้เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ส่งงาม การจะพลิกโฉมบัณฑิตครู มจร
ให้เป็นครูมืออาชีพในยุค AI จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่จะกระทำได้ยาก เพราะบัณฑิตครู มจร มีจิตใจที่
เข้มแข็ง มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ การจัดการเรียนการสอนในยุค AI จึงเป็นความท้าทาย
ให้กับบัณฑิตครู มจร มากกว่าที่จะมองว่าเป็นปัญหา เพราะหัวใจสำคัญของความเป็นครูคือการขจัด
ความมืดมนให้แก่ศิษย์ ความเป็นครูมืออาชีพไม่ใช่ครูที่มีชื่อเสียงดังที่สุด ไม่ใช่ครูที่มีฐานะร่ำรวย
มากที่สุด แต่เป็นครูที่สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เข้าได้กับทุกยุคสมัย โดยมุ่งหวังผลประโยชน์
ของศิษย์เป็นสำคัญ ดังนั้น องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาผู้เขียนมุ่งหวังว่าจะเป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ
ที่ช่วยพลิกโฉมบัณฑิตครู มจร ให้เป็นครูอย่างมืออาชีพในยุค AI และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา
ประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบไป

บทความวิชาการที่ ๑๔ เรื่อง “แนวความคิดการพัฒนาตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา”
พระมหาคมคาย สิริปณโณ พระอธิการัฐวุฒิ สิริจโนโท พระครูวาปีจันคุณ พระครูสุตวรธรรมกิจ
พระครูภาวนาพัฒน์บัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าว
ไว้ว่า ความคิดพื้นฐานในการพัฒนาตนเองมาจากแนวความคิดที่จะต้องการเปลี่ยนแปลงศักยภาพ
ของมนุษย์ที่มีอยู่เดิมไปสู่ศักยภาพในระดับที่สูงยิ่งขึ้นไป ความสำคัญของการพัฒนามนุษย์เป็นอีกส่วน
ของความสำคัญต่อการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม มนุษย์ทุกคนจึงควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้
เป็นไปในทางที่ดีในการที่จะทำให้สังคมของมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แนวความคิดของการพัฒนา
ตนเองตามแนวทางของพระพุทธศาสนามีจุดเริ่มต้นมาความต้องการในการที่จะพัฒนามนุษย์ทางด้าน
จิตเพราะจิตมีสำคัญเป็นอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับคุณภาพทางด้านทัศนคติความคิดใน

มุมมองที่เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ตลอดจนถึงการพัฒนาทางจิตให้มีความบริสุทธิ์ ปราศจากความโลภ โกรธ หลง อันเป็นสาเหตุแห่งการเกิดปัญหาต่างๆในสังคมมนุษย์ ตามหลักของไตรสิกขา ๓ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

บทความวิชาการที่ ๑๕ เรื่อง “**ปัญญาปฏิบัติสู่การเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในองค์กรวัดและชุมชน**” โดย พระมหาประยูร โชติวิโร, ดร. พระมหาราชัน จิตตปาโล, ดร. พระธีรวิริ์ คุตตจิตโต กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงบทความนี้ไว้ว่า มุ่งทำการศึกษผลการปฏิบัติศาสนกิจตามรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยซึ่งมหาวิทยาลัยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสนองงานคณะสงฆ์ตามพันธกิจทั้ง ๖ ด้าน ดำเนินงานภายใต้โครงการพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา ในองค์กรวัดและชุมชน สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นำไปสู่การพัฒนาาระบบกลไกและกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืน ในรอบปีการศึกษา ๒๕๖๕ กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ได้ดำเนินงานสนองงานตามนโยบายมหาวิทยาลัย มีผลการดำเนินงานตามภารกิจหลักในด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษา กลุ่มที่ ๔ กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกำหนด ๓ ประการ คือ (๑) มุ่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีสติปัญญาและคุณธรรม ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานหลักศาสนากับหลักวิชาการ (๒) ให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรม โดยยึดหลักศาสนาปรับใช้หลักศาสนาให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงและสร้างหลักการวิชาการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาเป็นทางเลือกคู่กับหลักวิชาการของประเทศตะวันตก (๓) นำหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่างๆ มาชี้นำสังคมโดยมุ่งพัฒนาจิตใจสติปัญญาและพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดสันติสุขและความสามัคคีของคนในชาติ

ภาคภาษาอังกฤษ มี ๑ บทความ

I. Academic articles “**How to Improve English Language of Learners for Universal Communication**” Assoc.Prof.Dr.Surapong KongsatHead Department of the faculty of Humanities in English Program, ahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakornratchasima Campus. He has been proposed that: Education is an important part of human who lives in the various society. Human who makes the educational

(๑๔)

systems that they are made by human and it is used into language that it is a tool of communication. Language means “English Language”, that is in this article. English Language is the second Language for Thai people. They know this language very well but they don’t speak in their life so they are looked that they don’t know English Language. There are problems how do they think that how to improve English Language for communication so that this article will present the processes to change ideas of Thai people. They can use and speak English Language to be the standard English Language because they can use English Language for communication between people who live in the society. In the present, there are many things or books that they are written by Linguistics. Specifically, words are in English Language. They are called “English Words”, if they know about words, they can use and speak English Language to be communicating. They are many parts of English Language that speakers must know very well such as alphabets, words, sentences, clause, phrase, and paragraph etc. They are important parts of English Language to improve English Language of Thai people for universal communication.

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดนี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษา สามารถอ่านได้ในหนังสือสารนิพนธ์เล่มนี้ และคณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตร สารนิพนธ์และจัดสัมมนาทางวิชาการได้นำภาพของพระนิสิตและนิสิตที่ออกไปปฏิบัติศาสนกิจ ปฏิบัติงานบริการสังคม และปฏิบัติงานเพื่อสนองงานคณะสงฆ์และชุมชนมาประกอบไว้ภายในเล่มด้วย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำปรารภ	(๓)
บทบรรณาธิการ	(๕)
คำประพันธ์ “มจร พัฒนาปัญญาและคุณธรรม”	(๑๕)

ภาคภาษาไทย

กรรมฐานในพระพุทธศาสนา: บทเรียนจากมหาสติปัฏฐานสูตร และความนิยมในสังคมไทย	๑
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
โมเดลกระบวนการทัศน์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในโลกยุคคว่ำ	๒๐
พระเทพปวรเมธี, ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
คุณลักษณะผู้นำที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก	๓๗
พระศรีสัจญาณมุนี, ดร. (สุมินทร์ ก่อบุญ) พระมหานรินทร์ สุรพลโย, ดร. (एमพันธ์) วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
สัมมาอาชีพกับภูมิปัญญาชาวบ้านในรูปแบบผ้าทอ “ลายพันมหา”	๕๑
พระครูภาวนาธรรมเขสิต, ดร. พระมหาธีระพงษ์ สุชีโต, ดร. ผศ.ดร.เจษฎา มุลยาพอ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย	
หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย	๕๙
พระครูปริยัตคุณาวุฑ อาจารย์ภัชลดดา สุวรรณนวล วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	

(๑๘)

- การบริหารองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ** ๗๐
- พระครูสุภทัตกิจจานุการ
อาจารย์ปรัชญา บุตรสะอาด อาจารย์สุขสรรร ทองที
วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เครือข่ายจิตอาสาของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน** ๘๖
- พระครูสิริสุตานุยุต, รศ.ดร.
ดร.ธวัชชัย ไชยวุฒิ ดร.พัลลภ หารุคำจา
วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระพุทธบาทในประเทศกลุ่มอาเซียน**
: **กรณีศึกษาประเทศไทยและลาว** ๙๙
- พระมหาอุทธนา นรเชฏโฐ (ศิริวรรณ), รศ.ดร.
พระครูปลัดเจริญ วฑฒโน (มันจะนา), ผศ.ดร.
ดร.จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ชาดกศึกษา (๒)** ๑๑๗
- รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร
อาจารย์ประจำหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักพุทธวิธี** ๑๓๔
- รศ.ดร.พลวัฒน์ ชุมสุข
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพุทธศาสนากับการจัดการสิ่งแวดล้อม** ๑๔๖
- อาจารย์ปรัชญา บุตรสะอาด
อาจารย์พิรจักษณ์ ฉันทวิริยสกุล อาจารย์วรพจน์ ก้องเสนาะ
วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พลิกโฉมบัณฑิตครู มจร สู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุค AI ๑๖๐

พระปลัดสภาพร สุฐานวุฑฒิ (ป๋มเป้า)

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กลิ่นกรองสารในอรรถกถาพรหมชาลสูตร ๑๗๒

ดร.ชำนาญ เกิดช่อ, นางกัญจนพร เกิดช่อ, ผศ.ดร.ฐิติพร สะสม

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

พระมหาศุภวัฒน์ ฐานวุฑฒิ, ผศ.ดร.กฤติยา ถ้ำทอง

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แนวความคิดการพัฒนาดนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ๑๘๔

พระมหาคมคาย สิริปัญญา พระอธิการนัฐวุฒิ สิริจันท

พระครูวาปีจันคุณ พระครูสุตวรธรรมกิจ พระครูภาวนาพัฒน์บัณฑิต

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปัญญาปฏิบัติสู่การเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในองค์กรวัดและชุมชน ๑๙๕

พระมหาประยูร โชติวิโร, ดร.

พระมหาราชัน จิตตปาโล, ดร. พระธีรวิโร คุตตจิตโต

กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคภาษาอังกฤษ

**How to Improve English Language of Learners for
Universal Communication** 214

Assoc.Prof.Dr.Surapong Kongsat

Head Department of the faculty of Humanities in English Program,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakornratchasima Campus.

ภาคผนวก

คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตร สารนิพนธ์ และจัดสัมมนาทางวิชาการ ๒๔๑

ผู้อุปถัมภ์งานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๖ ๒๔๕

พลิกโฉมบัณฑิตครู มจร สู่ความเป็นครूमืออาชีพในยุค AI

พระปลัดสภาพร สุฐานวุฑฒิ (ปุ้มเป้า)

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๙๙๙๙

บทนำ

ขอแสดงความชื่นชมโสมนัสยินดีอย่างยิ่ง ในความพากเพียรวิริยะอุตสาหะจนถึงวันสำเร็จ การศึกษาได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิตครู มจร อย่างภาคภูมิใจ เนื่องในโอกาสที่จะเข้ารับประทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๖๖ ในครั้งนี้ ไม่ว่าจะโลกจะหมุนผ่านไป กี่ยุคสมัย บุคคลที่ยังคงเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้เจริญงอกงาม นั้นก็คือ “ครู” ปุชนิยบุคคลที่ควรค่าแก่การเคารพบูชา ผู้มีบทบาทสำคัญทางการศึกษามาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นต้นทางแห่งการพัฒนาคน ดังที่ สวัสดิ์ ภูทอง^๑ รองเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวว่า “ครู นับเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการศึกษาของประเทศ ครูที่ดีและมีคุณภาพจะสามารถ พัฒนาคณาให้เป็นคนดีของสังคมได้” จึงกล่าวได้ว่า ครูยังคงเป็นผู้ที่มีความหมายและปัจจัยสำคัญมากที่สุดต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ดังนั้น มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษา ได้เปิดทำการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตร์ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ประกอบด้วยสาขาวิชา ต่าง ๆ เช่น สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา การสอนภาษาไทย การสอนสังคมศึกษา การสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตบัณฑิตไปประกอบวิชาชีพครู เป็นครูที่มีคุณภาพตรงกับ ความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

ในท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่เข้ามา มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมหาศาล และกำลังแทรกซึมเข้ามาอยู่ล้อมรอบตัวเรา ทุกคน และในอนาคต AI จะเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ^๒ ดังที่ ธานินทร์

^๑ สวัสดิ์ ภูทอง, “การผลิตครูไทย”ระบบปิดมีคุณภาพ ได้มาตรฐานกว่าระบบเปิด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/social/1000888> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].

^๒ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, “ชีวิตในโลกยุคใหม่ และการอยู่ร่วมกับ AI อย่างรู้เท่าทัน”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.nstda.or.th/home/news_post/nac2022-new-life-with-ai/ [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].

ทิมทอง^๓ ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า ในเมื่อโจทย์ใหญ่ของประเทศ คือการสร้างคนและสังคม หลายคนอาจมองว่า AI จะเข้ามาแย่งงานมนุษย์ แต่ในฐานะครู ซึ่งเป็นกำลังหลักในการพัฒนาการศึกษา ภายใต้โจทย์ใหญ่ของการสร้างคนและสร้างสังคม จึงเป็นไปได้เลยว่าหุ่นยนต์จะมาทำหน้าที่ตรงนี้แทนได้ แต่ขณะเดียวกันหน้าที่สำคัญของครู คือ การที่ครูมีความสามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย และเชื่อมโยงสู่โลกอนาคต ถ้าหากถามว่า AI จะมาแทนที่ครูได้หรือไม่ คำตอบก็คือ AI ไม่สามารถแทนครูได้ทั้งหมด

แน่นอนว่ายุค AI ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการศึกษา และบัณฑิตครู มจร ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ เพราะบทบาทของครูจะถูกปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ครูในยุค AI จะต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ บทความวิชาการนี้ผู้เขียนจึงต้องการนำเสนอประเด็นที่ได้จากการศึกษาข้อมูลตามทฤษฎีองค์ความรู้ และความคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพลิกโฉมบทบาทของบัณฑิตครู มจร สู่ความเป็นครูอย่างมืออาชีพ ที่สามารถปรับตัวเร็วและยืดหยุ่นกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

คุณลักษณะของบัณฑิตครู มจร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^๔ เป็นมหาวิทยาลัยรัฐในกำกับของรัฐที่มีบทบาทโดดเด่นในการส่งเสริมการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของการเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ สร้างพุทธนวัตกรรม เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม การเป็นมหาวิทยาลัยอยู่ในกลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา โดยกระบวนการผลิตบัณฑิตจะบูรณาการร่วมกับพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการบริการวิชาการ และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีสติปัญญาและคุณธรรม ตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย ดังนั้น บัณฑิตครู มจร ต้องเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย ดังนี้

เอกลักษณ์มหาวิทยาลัย คือ “บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา”
 อัตลักษณ์มหาวิทยาลัย คือ “ประยุกต์พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม”
 อัตลักษณ์บัณฑิต คือ “มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา”

^๓ ธานีรินทร์ ทิมทอง, เทคโนโลยี AI จะแทนที่ครู ?, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.learneducation.co.th/> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖]

^๔ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, “สุภาชิต ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mcu.ac.th/pages/philosophy-commitment-vision-mission> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖]

๑. บัณฑิตครู มจร คือผู้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กล่าวคือ เป็นบัณฑิตที่มีสติปัญญา และคุณธรรม มีความรอบรู้วิชาการด้านพระพุทธศาสนา และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ตามหลักอริยวัฑฒิ ๕ ประกอบด้วย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา และสามารถให้บริการวิชาการ ให้คำปรึกษาแนะนำด้านศาสนาและการพัฒนา รวมทั้งเป็นผู้นำการฝึกอบรมและการพัฒนาจริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒. บัณฑิตครู มจร สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม กล่าวคือ เป็นผู้นำทางด้านจิตใจ เพราะการพัฒนาคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต้องเริ่มต้นด้วยการฝึกฝน อบรมจิตใจเป็นสำคัญ โดยมีหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลักของการพัฒนา เพราะพระพุทธศาสนาสอนให้พัฒนาตนเองเป็นเบื้องต้นแล้วจึงพัฒนาผู้อื่นต่อไป

๓. บัณฑิตครู มจร ต้องเป็นผู้ศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา กล่าวคือ มีความเชื่อมั่นต่อ สิ่งที่ดีงามตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม ดำรงตน บนพื้นฐานของความถูกต้อง เป็นผู้เสียสละด้วยจิตเมตตา เป็นผู้ที่มีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตน และเผยแพร่หลักคำสอนพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้บัณฑิตครู มจร ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้แบบพุทธ เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และมีคุณลักษณะบัณฑิต ที่พึงประสงค์ตามวาลักษณ์ ๙ ประการ ดังนี้

ภาพที่ ๑ วาลักษณ์ มหาจุฬาฯ ๙ ประการ
แหล่งที่มา: https://stud.mcu.ac.th/?page_id=1215

นวลักษณ์ ๙ ประการ ตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ คำว่า MAHACHULA ประกอบด้วย

๑. M – Morality มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส
๒. A – Awareness รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
๓. H – Helpfulness มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา
๔. A – Ability มีความสามารถในการแก้ปัญหา
๕. C – Curiosity มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด
๖. H – Hospitality มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม
๗. U – Universality มีโลกทัศน์กว้างไกล
- ๘.
๙. A – Aspiration มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม

ดังนั้น คุณลักษณะของบัณฑิตครู มจร ต้องเป็นผู้มีสติปัญญาความรู้และคุณธรรม สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์หลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้พัฒนาจิตใจและสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น เมื่อบัณฑิตครู มจร มีคุณลักษณะที่ดีแล้ว ก็พร้อมที่จะเป็นบุคลากรสำคัญ ที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ

ยุค AI กับพลังแห่งการขับเคลื่อนการศึกษาของครู

หลายครั้งเวลาที่มีการพูดถึงเทคโนโลยี AI ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดมาเป็นการทำนายไว้ว่า อีกไม่กี่ปีข้างหน้าหลายอาชีพอาจถูกแย่งชิงหรือถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี AI ในส่วนของแวดวงการศึกษาก็ไม่ต่างกัน เพราะครูหลายท่านอาจมีความสงสัยว่าจริง ๆ แล้ว AI จะเข้ามาแทนที่ครูจริง ๆ ได้หรือไม่ ทั้งนี้ถ้าเราพิจารณาถึงหน้าที่และคุณสมบัติของคุณครูในปัจจุบันที่เป็นอยู่ ถ้าในมิติการสอนมีความเป็นไปได้อย่างมากที่เทคโนโลยี AI จะเข้ามาทดแทนครู โดยเฉพาะในรายวิชาที่มีความรู้ตายตัวหรือความรู้เชิงกระบวนการ ทฤษฎี แต่อย่างไรก็ตามถ้ากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นการตั้งคำถาม ฝึกกระตุ้นการคิด และส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน AI ไม่สามารถเข้ามาทดแทนครูได้แน่นอน เพราะเทคโนโลยี AI ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังเป็นแบบเน้นการเรียนรู้เชิงลึก ตามกระบวนการหรือแพทเทิร์นแบบเดิม (Narrow AI) จึงเป็นไปได้ยากที่จะแทนที่ครูในห้องเรียน อย่างไรก็ตามการแทนที่ดังกล่าวเป็นเรื่องของอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าเทคโนโลยี AI ยังคงมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องความกังวลดังกล่าวอาจต้องนำมาพิจารณาอีกครั้ง ถ้า AI เปลี่ยนแปลงการศึกษาให้แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลเพื่อนำเสนอมุมมองต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ผศ.ดร.ธวัชชัย พงษ์สนาม^๕ ได้ศึกษาบทความเรื่อง เทคโนโลยี AI กับจุดเปลี่ยนทางการศึกษาไทย โดยได้แสดงทัศนะไว้อย่างน่าสนใจ คือ เทคโนโลยี AI จะเข้ามาสนับสนุนหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ๔ ประการ คือ

๑) AI สามารถช่วยตรวจสอบหรือการให้เกรดเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ เช่น แอปพลิเคชัน ZipGrade เครื่องสำหรับตรวจสอบประเภทปรนัยที่แสดงผลลัพธ์แบบทันที มีความรวดเร็วในการประมวลผลไม่เกิน ๕ วินาทีต่อ ๑ แผ่น

๒) AI ช่วยปรับปรุงกระบวนการของการประเมินผลได้หลากหลายทิศทาง ตัดเกรดรวดเร็ว พัฒนาข้อสอบที่ปรับเปลี่ยนตามระดับความสามารถของผู้ทดสอบ

๓) การเติบโตของซอฟต์แวร์การศึกษาที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการรายบุคคลปรับเปลี่ยนตามความสามารถของผู้เรียน เทคโนโลยี AI จะช่วยให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ตามความถนัดหรือความสามารถของตนเองได้

๔) ในอนาคตอันใกล้เราจะเห็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ที่เป็นผู้ช่วยเหลือด้วยเสียงมากขึ้น เช่น การใช้ Apple SIRI, Google Home, หรือ Microsoft Cortana เป็นต้น อาจมีเพิ่มเติมในแง่ของข้อความที่ปรากฏในรูปแบบของ Chat Bot ซึ่งจะเป็นการช่วยลดภาระงานของคุณครูหรือเจ้าหน้าที่ธุรการของโรงเรียนในการตอบคำถามซ้ำ ๆ

AKSORN^๖ ได้ยกตัวอย่างงานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง Artificial Intelligence in Education ของ IEEE ที่ทำการทดสอบใช้งาน AI ร่วมกับการสอนเพื่อประเมินว่าได้ผลอย่างไร พบว่า ผู้สอนสามารถทำหน้าที่บริหารต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น เช่น ตรวจทาน และให้คะแนนงานที่มอบหมายของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น หรือบรรลุคุณภาพที่สูงขึ้นในกิจกรรมการสอน เนื่องจาก AI มีความสามารถในเรียนรู้เพื่อปรับแต่งหลักสูตรและเนื้อหาโดยอัตโนมัติให้สอดคล้องกับผู้เรียน และได้ระดับยากขึ้นเรื่อย ๆ ตามความเข้าใจ และทักษะของผู้เรียนทันที ทำให้ประสิทธิภาพการสอนร่วมกับครูเป็นไปได้ดี เป็นเรื่องที่สามารถอุดรอยได้อย่างพอดีเพราะมันเป็นไปได้ยากกับการใช้มนุษย์เข้ามาจับตามองนักเรียนทุกคน และปรับแต่งเนื้อหาการสอนให้ในทันทีได้แบบปัญญาประดิษฐ์

จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยี AI มีพลังต่อการขับเคลื่อนการศึกษาของครูเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนรู้ในปัจจุบันและอนาคต สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี ได้มีการทดลองใช้ AI เข้ามาเป็นเครื่องมือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น บัณฑิตครู มจร ต้องฟังตระหนักและ

^๕ ธวัชชัย พงษ์สนาม, “เทคโนโลยี AI กับจุดเปลี่ยนทางการศึกษาไทย”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://eit.bsru.ac.th/wp-content/uploads/2021/09/> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].

^๖ AKSORN, “Artificial Intelligence (AI) เข้ามามีบทบาทกับการศึกษาอย่างไร?”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.aksorn.com/ac1-artificial-intelligence> [๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๖]

พยายามฝึกฝนเรียนรู้เพื่อที่จะสามารถประยุกต์ใช้ AI ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อผู้เรียนในยุคนี้

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในยุค AI

โลกของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยิ่งเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นเท่าใดยิ่งทำให้มีนวัตกรรมรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น โดยหนึ่งในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา^๓ ในด้านการศึกษาสรุปได้ว่า “รัฐบาลจะดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม” และวัชรพล วิบูลยศรี^๔ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของนวัตกรรมสรุปได้ว่า การนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาคุณภาพและศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เช่น การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาปรับใช้กับระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ตลอดจนการบริการวิชาการต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานด้านการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้เท่าทันผู้เรียนในยุคดิจิทัล และรู้จักเลือกใช้หรือสร้างสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลายให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ไว ทันยุค ทันเหตุการณ์ และต้องการได้ความรู้อย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน เพื่อสร้างบทบาทให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้ต่อกับบทเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา และสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^๕ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๗) มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ และหมวด ๙ มาตรา ๖๖ ได้กล่าวถึงความสำคัญของแนวการจัดการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ

^๓ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, “คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา”. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๖), หน้า ๙ – ๑๐.

^๔ วัชรพล วิบูลยศรี, “นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย”, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

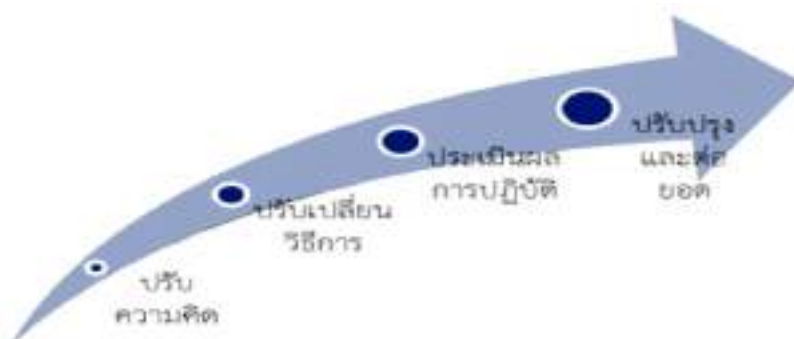
^๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒).

การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาในยุคเทคโนโลยี AI นโยบายการศึกษาของชาติและรัฐบาลล้วนให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้สอนสามารถบริหารจัดการชั้นเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยการบูรณาการนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

การประยุกต์ใช้ AI เพื่อการเรียนรู้อย่างครุมีอาชีพ

การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนที่มีภารกิจใหม่ คือ การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ครุมีอาชีพต้องสร้างอุดมการณ์ให้ตนเอง โดยผู้เขียนมุ่งหวังอยากให้บัณฑิตครุ มจร ได้ปรับเปลี่ยน Mindset ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และเปิดใจยอมรับพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ดังที่ประสาธ เมืองเฉลิม^{๑๐} ได้กล่าวว่า ครูต้องทำความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้รวมทั้งวิธีการเข้าถึงความรู้ของผู้เรียน ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและปรับตัวให้เท่าทันกับวิทยาการร่วมสมัย ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เท่าทันกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ที่สำคัญครูต้องปรับความคิดเปลี่ยนแปลงวิธีการ ประเมินผลการปฏิบัติ และปรับปรุงต่อยอด โดยผู้เขียนได้สร้างแผนภาพเป็นแนวคิด ๔ ป ดังนี้

ภาพที่ ๒ แนวคิด ๔ ป เพื่อเป็นครุยุคใหม่

แหล่งที่มา: <https://hujmsu.msu.ac.th/pdfsplite.php?p=MTU5OTAzMjlyMy5wZGZ8MjAtMjk=>

^{๑๐} ประสาธ เมืองเฉลิม, “ครูในศตวรรษที่ ๒๑”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓) : ๑๘.

ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถทักษะ และความชำนาญในการผลิตหรือใช้เทคโนโลยีจะสามารถจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของตนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในชั้นเรียน และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้^{๑๑}

๑. ผู้เรียนในปัจจุบันเติบโตมาพร้อมกับคำว่าเทคโนโลยี ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นหนทางในการนำโลกภายนอกเข้ามาไว้ในชั้นเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ตื่นตัวตลอดเวลา ไม่เบื่อหน่าย

๒. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัตราความก้าวหน้าของตน (Self-paced learning) และสามารถเลือกช่วงเวลาเรียนที่ต้องการได้ตลอด ๒๔/๗ (๒๔ ชั่วโมงใน ๑ วัน และ ๗ วันใน ๑ สัปดาห์) สามารถประเมินและรับทราบผลการเรียนรู้ของตนได้ทันที

๓. ในปัจจุบันเทคโนโลยีไม่ได้จำกัดเฉพาะในเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการก้าวเข้าสู่ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบไร้สายที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่ เช่น ต้องเรียนในห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ในขณะที่อยู่บ้าน หรือแม้กระทั่งระหว่างการเดินทางไปยังโรงเรียนหรือสถานที่ใดก็ตาม

๔. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามสภาพจริง เพราะใช้สื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูปต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

๕. ผู้เรียนที่ห่างไกลอยู่กันคนละที่สามารถเข้าใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อทำงานร่วมกัน และสื่อสารไปพร้อมกันได้อย่างสะดวกสบายไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน หรือสถานที่ใด ๆ

๖. การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น สื่อประสมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและฝึกฝนทักษะทางภาษาทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และยังสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้

๗. ผู้สอนใช้เวลาในการสอนน้อยลง จึงนำเวลาที่เหลือไปค้นคว้าพัฒนาทักษะความสามารถด้านต่าง ๆ ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนได้

เมื่อผู้สอนตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยี มาใช้เพื่อออกแบบการเรียนการสอนตามเหตุผลข้างต้น จากนั้นครูผู้สอนก็สามารถที่จะเกิดการเรียนรู้บนฐาน AI^{๑๒} กล่าวคือการเรียนรู้ที่ผู้สอนจะใช้ AI มาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การใช้ Application ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา

^{๑๑} วัชรพล วิบูลยศรี, นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๔.

^{๑๒} วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา, การจัดการเรียนรู้ยุค AI, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, ๒๕๖๒), หน้า ๔.

สาระหรือ Concept มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และชัดเจน เช่น การใช้ Application “Star Chart” มาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อแผนภูมิ ท้องฟ้าหรือแผนที่ดวงดาว เป็นต้น แสดงได้ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ ๓ AI – based Learning

แหล่งที่มา: http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/AI_1567645348.pdf

การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน AI โดยภารกิจของผู้สอนคือ การออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้ AI (AI – based learning) มาช่วยสนับสนุนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนใช้ AI เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยผู้เรียนมีภารกิจใหม่ในชั้นเรียน AI คือ การชี้แนะให้ผู้ร่วมเรียนรู้เข้าถึง AI Application ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ กระตุ้นวินัยในตนเอง และส่งเสริมพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เพราะฉะนั้น AI ไม่ได้เป็นคู่แข่งของผู้สอน แต่เป็นเพื่อนร่วมงานในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน ผู้สอนที่สามารถทำงานร่วมกับ AI เช่น ใช้ AI เป็นเครื่องมือในการตรวจการบ้าน การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) การสอนเพิ่มเติม (AI tutorial) เป็นต้น จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น เมื่อบรรยากาศภายในห้องเรียนถูก AI เป็นเครื่องมือให้ครูผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทหน้าที่ในการร่วมทางการเรียนรู้ สิ่งสำคัญต่อมาที่ผู้เขียนได้เล็งถึงความสำคัญ คือ **ทักษะที่ผู้สอนควรมีในชั้นเรียน AI^{๑๑}** ประกอบด้วย ๓ มีดังต่อไปนี้

๑) ใช้ AI เป็นผู้ช่วยสอน (Teacher’s assistant) เช่น ใช้ AI ในการประเมินผลงานของผู้เรียน วิเคราะห์ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นต้น

๒) ใช้ AI นำเสนอเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

^{๑๑} วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ต พัฒนาผล, การจัดการเรียนรู้ยุค AI, หน้า ๗.

๓) ใช้ AI เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมของผู้เรียนรายบุคคลนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ด้วยอุปกรณ์ดิจิทัล

สรุปได้ว่า AI นอกจากจะเป็นตัวช่วยและทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับครู นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และทักษะสำคัญต่าง ๆ เป็นการพัฒนาครูมืออาชีพให้มีหัวใจเข้มแข็ง เป็นครูที่มีความพร้อมไม่ล่าสมัย เป็นครูผู้เป็นกำลังอันยิ่งใหญ่ในการขับเคลื่อนการศึกษา ท้ายที่สุดผู้เรียนเกิดความรักความศรัทธา มีความเชื่อมั่นในตัวครู และมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาลดชีวิต

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้ คือการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงการพัฒนาเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยุค AI อย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นองค์ความรู้และเกิดการพลิกโฉมบัณฑิตครู มจร สู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุค AI ได้แก่

- ๑) คุณลักษณะของบัณฑิตครู มจร
- ๒) ยุค AI กับพลังแห่งการขับเคลื่อนการศึกษาของครู
- ๓) ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในยุค AI
- ๔) การประยุกต์ใช้ AI เพื่อการเรียนรู้อย่างครูมืออาชีพสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ ๔ พลิกโฉมบัณฑิตครู มจร สู่ความเป็นครูมืออาชีพในยุค AI

บทสรุป

ด้วยความโดดเด่นด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ส่งเสริมให้บัณฑิตเป็นผู้มีสติปัญญาความรู้และเป็นผู้มีจิตใจงดงาม โดยใช้พระพุทธานุภาพบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ บัณฑิตครู มจร จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรมแก่สังคม เป็นคนดีและคนเก่งด้วยอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยด้านพระพุทธานุภาพ จึงทำให้เป็นจุดแข็งและเป็นฐานหลักในการเสริมสร้างพัฒนาบัณฑิตครู มจร ให้เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สง่างาม การจะพลิกโฉมบัณฑิตครู มจร ให้เป็นครูมืออาชีพในยุค AI จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่จะกระทำได้อย่าง เพราะบัณฑิตครู มจร มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ การจัดการเรียนการสอนในยุค AI จึงเป็นความท้าทายให้กับบัณฑิตครู มจร มากกว่าที่จะมองว่าเป็นปัญหา เพราะหัวใจสำคัญของความเป็นครูคือการจัดความมีดีมนให้แก่ศิษย์ ความเป็นครูมืออาชีพไม่ใช่ครูที่มีชื่อเสียงดังที่สุด ไม่ใช่ครูที่มีฐานะร่ำรวยมากที่สุด แต่เป็นครูที่สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เข้าได้กับทุกยุคสมัย โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ของศิษย์เป็นสำคัญ ดังนั้น องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาผู้เขียนมุ่งหวังว่าจะเป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ ที่ช่วยพลิกโฉมบัณฑิตครู มจร ให้เป็นครูอย่างมืออาชีพในยุค AI และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบไป

บรรณานุกรม

- ประสาธ นื่องเฉลิม. ครูในศตวรรษที่ ๒๑”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓).
- วัชรพล วิบูลยศริน. นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. การจัดการเรียนรู้ยุค AI. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, ๒๕๖๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๒.
- ธวัชชัย พงษ์สนาม. “เทคโนโลยี AI กับจุดเปลี่ยนทางการศึกษาไทย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://eit.bsru.ac.th/wp-content/uploads/2021/09/> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- ธานินทร์ ทิมทอง. “เทคโนโลยี AI จะแทนที่ครู?”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.learneducation.co.th/> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. “**สุภาชิต ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.mcu.ac.th/pages/philosophy-commitment-vision-mission> [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- สวัสดี ภูทอง. “**การผลิตครูไทย**”ระบบปิดมีคุณภาพได้มาตรฐานกว่าระบบเปิด”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.bangkokbiznews.com/social/1000888> [๑๗ ต.ค. ๒๕๖๖].
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. “**ชีวิตในโลกยุคใหม่ และการอยู่ร่วมกับ AI อย่างรู้เท่าทัน**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.nstda.or.th/home/news_post/nac2022-new-life-with-ai/ [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖].
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๖.
- AKSORN. “**Artificial Intelligence (AI) เข้ามามีบทบาทกับการศึกษาอย่างไร ?**”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.aksorn.com/ac1-artificial-intelligence> [๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๖].